

## Nasjonsbygging og næringspolitikk

**Det bevilges mer penger til kultur enn noen gang før. Vi har fått mer og bedre kultur i hele landet. Men hva innebærer dette i praksis? En relativt fersk rapport om finansiering av film på Vestlandet viser at kun 6% av Norsk filminstituttets midler gikk til filmer utviklet eller produsert av vestlandske selskap. Dette oppfattes selvfølgelig svært urimelig av filmmiljøene på Vestlandet ettersom ca ¼ av landets befolkning bor der. Vi har ikke tilsvarende tall for hele landet og kan derfor ikke dra bastante konklusjoner. Men tankevekkende er det.**

Rapporten *Vestlandets filmnæring – mellom nasjonsbygging og næringspolitikk* har kartlagt alle selskap som er engasjert i filmproduksjon i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Hovedkonklusjonen i rapporten er at på tross av et godt filmmiljø på Vestlandet får disse miljøene en forsvinnende liten del av de totale offentlige bevilgningene til film.

Rapportens fokus har vært todelt – nasjonal politikk og regional næringsutvikling. Mht den nasjonale politikkenes fokus trekker rapporten fram arbeidet med å fremme norske kulturuttrykk, bevare språket, demme opp for internasjonal filmdominans og styrke identitet og stolthet. Mht regional næringsutvikling fokuserer de på filmmiljøets betydning for sysselsetting, verdiskaping, ringvirkninger i og for andre næringer, turisme, stedsutvikling og regional identitet.

Selv om det ikke går an å generalisere funnene i denne rapporten, er det grunn til å stoppe opp og se seg rundt. Kunnskap om andre deler av kultursektoren tilsier at dette nok er tilfelle for flere kunstmråder. Og det er ikke vanskelig å dokumentere at mye av de statlige kulturmidlene de siste årene er gått primært til institusjoner og tiltak i det sentrale østlandsområdet. Denne fordelingspolitikken rimer dårlig med de nasjonale målene om vekstkraft, framtidstro, steds- og lokalsamfunnsutvikling som styrer distriktpolitikken.

Men også satsinger utenfor Osloområdet vekker debatt. Stavanger 2008 hadde et budsjett på 300 millioner kroner hvorav 100 millioner fra Kulturdepartementet. Dette kunne vært et stort løft for det profesjonelle kunstlivet i Stavangerregionen. Men det pågår nå en diskusjon om hvilken effekt denne satsingen har hatt for det profesjonelle kulturlivet i regionen som sådan. Skillet synes å gå mellom støtten til etablerte institusjoner og støtten til frittstående og selvstendig næringsdrivende kunstnere. Dette er en viktig diskusjon for landet som helhet ettersom institusjonene i dag kun gir arbeid til en liten del av de profesjonelle kunstnerne og kulturarbeiderne som er i arbeidsmarkedet.

Generelle utviklingstrekk rimer også dårlig med kulturloftets intensjoner om å bedre kunstneres levekår. Dersom kunstnerne ikke har mulighet for jobb, blir dette tomme løfter. Filmrapporten viser i all tydelighet også at når kunstnere og kulturarbeidere forsøker å bo og arbeide for eksempel på Vestlandet, så får de ikke tilgang til nødvendig kapital for satsing og utvikling. Dette rammer den enkelte kunstner og kulturarbeider, men det rammer også kommuner, fylkeskommuner og regionen som helhet fordi kreativ kapital, som oppskattes i dokumenter og planer, ikke ivaretas og gis rom for utvikling. I sum rammer det nasjonen som helhet og spenner bein under målsettingene om å demme opp for internasjonal kulturdominans og bygge opp nasjonal identitet og stolthet.

De beste kunstnerne flytter i første omgang fra små kommuner til større, videre til de største byene og etter hvert ut av landet.

Det handler ikke bare om penger. Det handler like mye om å ivareta kunnskapsmiljøer som kan bistå enkeltkunstnere og kulturarbeidere når de satser. Hva er de viktigste utfordringene der kulturpolitikken slutter og næringspolitikken begynner? Og hvor er dette skjæringspunktet? Hvordan ivaretar vi alle fagmiljøene som har oversikt over fagfeltet, over aktuelle samarbeidspartnere, over de kvalitativt beste miljøene, over koblingsmuligheter med mer. Mange av disse fagmiljøene er dessverre sulteforet de siste årene og har i dag svært små ressurser å jobbe for og med.

Det handler selvfølgelig til syvende og sist om fokus. Norsk kulturforum har i flere år forsøkt å rette søkelyset mot behovet for det vi kaller kulturfaglige tilretteleggere i kommuner og fylkeskommuner. De som kan kultursektoren, som kjenner kulturlivets aktører, som ser nettverk, sammenhenger, behov og muligheter. Vi trenger dem nå! Vi trenger dem for å forsikre oss om at den kulturpolitikken som føres faktisk fremmer livskraft og framtidstro i distriktene; fremmer god steds- og lokalsamfunnsutvikling der kulturlivets aktører er viktige både som premissleverandører, samarbeidspartnere og aktører. Vi trenger folk som kan bidra til gode langsiktige planer for kulturlivet i regionene og i det enkelte lokalsamfunn. Kultur er levebrød for et stort antall kunstnere og kulturarbeidere. Vi har utdannet dem gjennom gode kulturskoler, gode videregående skoler og gode universitet og høyskoler. Men vi bruker ikke kunnskapene og kompetansen de besitter. De heldigste får jobb i kulturinstitusjonene, men de aller fleste lever som frilansere og selvstendig næringsdrivende. Hvor og hvordan utvikler de sine prosjekter, forestillinger, utstillinger, med mer – og hvem betaler for dette?

Vi vet at mange kunstnere tjener svært lite. De arbeider hardt for å leve av sin kunst, men må spe på med inntekter fra andre kilder. Blir det for mange slike vil vi snart ha en meget velutdannet stab i de fleste dagligvarebutikker – der mange kunstnere tjener til livets opphold og til å finansiere egen kunstnerisk virksomhet.

November 2009

Åse V Festervoll  
Generalsekretær  
Norsk kulturforum